

Leto 1936

Zopet je preteklo leto in utonilo v večnost. Leto dela, trpljenja, uspehov in neuspehov je za nami. Nikdar več se ne povrne. Kar smo izgubili s svojo nesposobnostjo, ali pod silo razmer, vse je pokopano, le zgodovina brezobzirno piše naše boje in riše naš lik, ki bo čez desetletja v listih zgodovine časten ali nečasten spomin na nas, kakršnega smo si pač priborili in kakor nas bo ocenila zgodovina.

Kdor je zamudil borbo, kdor je zbežal, se vdal ali potuhnil, nikdar več si ne pribori časti v borbi preteklega leta, leto je zanj izglubljeno, neplodno in negativno.

Tako dela ob koncu leta vsak posameznik bilanco, bilanco na splošno, kakor tudi bilanco v posameznih prizadevanjih. Bilance prikazujejo uspeh borbe. Mnogi se ponašajo z velikimi uspehi, drugi gredo razočarani v novo leto. Uspehe in neuspehe spremlja moralna zavest o častnih in nečastnih sredstvih, s katerimi se je boril in ki je edino pravo mero za ocenitev doseženega uspeha ali neuspeha.

Kdor gre z mirno vestjo v novo leto, da se je častno in pošteno boril, da ni kratil časti nasprotniku in ga mazal z blatom, ta je lahko zadnji večer starega leta izpil kozarec vina na svoje poštenje in je vever stopil v novo leto.

Mnoga učiteljska pričakovanja se niso izpolnila v preteklem letu. Najbolj pereča vprašanja glede življenjskega obstoja in uspehov učiteljskega poklica so ostala nerešena in stopajo v novo leto. Pred nami vstajajo zahteve, za vse enako važne, od vseh potrebne dejanj. Slabici ostajajo zadaj, močje se podajajo naprej v prve vrste. Močje hočejo izpolniti leto s svojim delom in udariti v čas in v zgodovino svoj pečat.

Uspehi se kupujejo z borbami. —

Bilanca l. 1936. je v splošnem ugodna. Za jugoslovansko učiteljstvo tega ne morem trditi. Pač pa so bili doseženi gotovi uspehi v nekaterih panogah javnega življenja. Tudi mir se ni kršil.

Splošne vesti

VAŽNO OPOZORILO.

Uredba ministra prosvete o vzdrževanju narodnih šol, ki je stopila v veljavo dne 10. septembra 1936. (Službeni list kralj. banske uprave dravske banovine št. 76 z dne 19. septembra 1936.) vsebuje v čl. 9. tudi sledeče važno določilo:

»V petih mesecih po uveljavitvi te uredbe ugotove banske uprave neporavnane obveznosti šolskih občin do konca meseca marca 1936. in njih zneske; upravne občine pa, ki so upoštevale po § 25. zakona o narodnih šolah, morajo postaviti potrebne kredite za izplačilo teh obveznosti v svoje proračune izza dne 1. aprila 1937.

Če se pokažejo po šolskem proračunu za leto 1936./37. neporavnane obveznosti, ustvarjene v tem proračunskem letu, se zagotovi njih izplačilo po predpisu prednjega odstavka.

Če ostane po šolskem proračunu za leto 1936./37. kaj neporabljenih kreditov, je uporabiti te prihranke zgolj za likvidacijo obveznosti iz prejšnjih let.

Ta določba je važna predvsem za one krajevne šolske odbore, ki so na dolgu za naše liste, predvsem »Popotnika«. Ako ni-

Tako mi, jugoslovanski učitelji ne moremo beležiti tolikšnega uspeha, kakor ga objavljajo drugi — naša bilanca izkazuje samo, da smo moško prenesli mnogo žalitev in ponižanj, in da pogumno stopamo v novo leto.

Zgodovina ni od enega leta in ne piše samo zapostavljenja enih, temveč zgodovina strogo in pravično piše dejanja vseh in rodi posledice, ki ne nastopijo takoj, ampak v teku let. Dogodki ne delajo skokov, vzroki rode po železnem zakonu naravne posledice.

Zato nimamo vzrokov, da bi bili malodušni. Naj se strašijo tisti, ki so pogazili pravico in človeško dostojanstvo!

Učiteljstvo se ne bori za oblast, niti se ne peha iz koristiljubja za uspehi. Učiteljstvo se bori organizirano v svoji stanovski formaciji za svoj obstoj, ki mu ga zavirajo oni, ki so mu dolžni rezati kruh, bori se za prosep šole, ki jo devljejo v nič, ker ne služi njihovim strankarskim koristim, učiteljstvo je na braniku onih pravic, ki jim pripadajo kot ljudem in kot vzgojiteljem jugoslovanskega naroda.

Učiteljstvo služi narodu, zato njegovi cilji niso kratkotrajni in odvisni od samovolje kateregakoli, nego so povezani z življenjskimi interesi vsega naroda, ki niso od danes do jutri, — služimo — služimo interesom naroda bomo zmagovali in nas ne bo mogoče zatreti, kakor se nas ni zatrlo žalostnega l. 1936.

Lahko se zgodi, da bomo morali tudi tekoče in še katero leto prebresti v takih okoliščinah, kot smo l. 1936.

[Faint image of a document or photograph]

Pavle Orlovič.

majo kritja v tekočem proračunu, oziroma ga ne bodo imeli do 31. marca 1937., naj pravočasno prijavijo kralj. banski upravi in svoji upravni občini, da bo mogel biti dolg pravilno vnešen v novi proračun.

— Prijavljencem za ekskurzijo v Pariz. Pred dnevi je ekskurzijski odsek poslal vsem prijavitelcem pristopne izjave, položnice in podrobna navodila. Prosimo za takojšen odgovor E. O.

— Praktični učiteljski izpiti bodo na državnem učiteljskem v Mariboru dne 26. februarja. Prosilci naj prošnje takoj oddajo.

Cenjenemu učiteljstvu

se priporoča nova galanterijska in modna trgovina

CUZGAR STANE
LJUBLJANA

Frančiškanska ulica 4

Oglejte si naše izlozbe!

Brezposelnim!

So mi bili naročili, naj bi napisal kaj o brezposelnih. O težavah tega najmodernejšega stanu, o pravičnosti današnje dobe, o tem, kako naj bi se kriza služb omilila in o vsem, kar spada v to poglavje. Pa sem si mislil:

Kaj naj počno brezposelni s teorijo, ki jo sami poznajo do potankosti in ki jo bodo razen tega še drugi analizirali do atomov? Ti nosisi že pet križev na svojem hrbtu, pa se rajši drži tradicije. Tradicija tvojih križev pa je taka, da niso ljudje v tvojih letih teorizirali, temveč dajali praktične nauke.

In tako bom tudi storil. Saj brezposelni ne bodo vedno brezposelni in ni prav, če bi začeli vršiti svoj posel nepravilno in neopušeni. Kajti ima tudi služba svoje križe in težave. Kakšenkrat so ti križi in težave še hujši od križev in težav brezposelstva. Z lahkoto se jim bo ognil le tisti, ki jih bo poznal in jih že vnaprej onemogočil.

Torej poslušajte me, dragi brezposelni!

1. Bodite praktični!

Praktičnost je bila v vsaki dobi najlepša čednost! Praktični človek je vedno še pravočasno pristavil svoj lonček. To dokazem z naslednjim primerom.

Nekje je nekdo živel praktičen tovariš. Imenujmo ga z nežnim imenom Dupica. Učitelj Dupica živel je tako rekoč med dvema ognjema. Prvi ogenj je bil njegov upravitelj, drugi pa njegov nadzornik. Upravitelj je n. pr. od njega zahteval, da morajo pisati otroci Beograd z »u«, uedinjenje z »u« in božič z malo začrtico; nadzornik pa nasprotno: Beograd z »a«, Božič z veliko in zedinjenje z »z«.

Kaj storiti? Če pišejo otroci tako, bo zamera pri upravitelju, če drugače, pa pri nadzorniku. Oba sta trmasta in neizprosna. Dupica pa že po svoji naravi ni bojevnik. »Kdo bi se bodel z bikom«, je bila vedno njegova deviza v težkih primerih. Pa premišluje in premišluje, kako bi se izvil iz zanke. In res najde rešitve pot: Stopi pred otroke in reče:

»Veste, otroci, Beograd pišemo lahko Beograd, uedinjene — zedinjene in božič z veliko ali majhno. Da se boste naučili obojega, naredimo tako: kadar pomežiknem z levim očesom, napišite Beograd, božič, uedinjenje, kadar pa pomežiknem z desnim, tedaj pa Beograd, Božič, zedinjenje. Tako, sedaj pa vadimo!»

Pa so vadili. In ko je prišel upravitelj nadzorovat, je učitelj Dupica pomežiknil z levim očesom, pri nadzornikovi inšpekciji pa z desnim. Redovan je bil z »odlično« pri upravitelju in nadzorniku. Edini v srezi, prosim vas!

No, dragi brezposelni, ali ste razumeli praktični nauk? Kaj pravite k vsemu temu? Aha, Vas že čujem: »Kaj pa Brznikov pravopis?»

Pravopis? Ej, niste me razumeli! Kaj ima ta zadeva opraviti s pravopisom? Nič, prav nič! Tu ne gre za pravopis, ampak za pravovernost. Pravovernost pa je spremenljiva! Danes zahteva od tebe, da se uediniš, jutri morda, da se zediniš, ali pa narobe. Vsa umetnost življenja pa tiči v tem, da pravočasno izvohaš, katera pravovernost je aktualna. Učitelj Dupica je imel v tem oziru izvršten voh. Zato si je zaslužil že na tem svetu zveličanje.

Tako je s to stvarjo, predragi moji. Bo-

— Društvo upok. učiteljstva poklanja Učiteljskemu domu v Ljubljani 100 din v spomin pokojnega društvenega predsednika Frana Gabrška.

— Slika »Pomlad«, delo našega znanega slikarja M. Gasparija, je gotova. Tretja je v vrsti letnih časov istega avtorja in ravno tako lepa, če ne še lepša. Nujno potrebna pa je za pouk. Kdor jo hoče pravočasno imeti, naj

takoj naroči pri Učiteljskem domu v Mariboru. Cena je ista, namreč 70 din. Slika vam bo v pomoč pri pouku in v okras vaši šoli.

— Učiteljski dom v Mariboru odkrije na Svečnico ob pol 11. uri v penzionatu v Mariboru spominsko ploščo svojemu ustanovitelju pok. tovarišu Antonu Hrenu. Tovariši, tovarišice, udeležite se te spominske slovesnosti in pokažite javnosti, da zna učiteljstvo ceniti svoje zaslužne tovariše.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I Na shodu J. R. Z. v Ljubljani je govoril tudi senator Smodej, ki je med drugim napadal tudi učiteljstvo. »Slovenec« in »Slovenski dom« sta pri poročilih ta pasus previdno izpustila, »Slovenski gospodar« od 20. I. pa ga je precej omilil. Piše takole: Uradništvo ne sme biti nasprotnik in tlačitelj ljudstva. Tisto uradništvo, ki ni z ljudstvom, je — protidržavno. Zlasti je še precejšen del učiteljstva, ki ni našel poti do ljudstva.

— I Izredna »duhovitost« Petra Rešetarja v »Slovenskem gospodarju« je znana. V številki od 20. I. se je spravljal nad predsednika tov. Dimnika, ki da je bil v prosvetnem svetu v Beogradu proti temu, da se proglasi Slomškov dan za vso državo kot šolski praznik.

— I Mačkovi. »Slovenski gospodar« od 13. I. piše: Naša šola je dobila tretjo učno moč. Učilnici imamo prosti samo dve, v eni je pisarna občinskega urada. Smo radovedni, komu bo dala višja oblast prav, ali občini ali šoli. Naše mnenje je, da se naj šolski prostori uporabljajo v namene, za katere so bili zelo drago plačani.

— I O smrti in pogrebu šol. upravitelja Zirkelbacha piše »Gorenjec« od 16. I.: — Od kar je bil na Primskovem, je vedno bolehal in je le malo učil, posebno zadnje čase. Primskovljani smo občustvovali z bolnim upraviteljem, zato se nam je čudno zdelo, ko je ob odprtem grobu namigaval upr. Lapajne v svojem govoru, da pokojnika nismo razumeli. — Močje iz Podbrezja pa so bili kar osupljeni nad govorom g. Lapajne, gotove opazke ob grobu so se jim zdele kar neumestne.

— I Verska polnoletnost v Nemčiji. V Nemčiji izstopijo iz vere ali jo izpremenijo brez dovoljenja staršev že otroci od 14 let.

— I Ob upokojitvi nadzornika Zahrastnika priobčuje »Jutro« od 17. I. daljši članek, ki govori o njegovih velikih zaslugah.

— I Iz knjige »Za staro pravdo« od Frana Erjavca citira »Pohod« in po njem tudi »Mariborski večernik« od 19. I. več mest, ki hudo obsojajo takratno S. L. S.

— I V rubriki »Kaj pravite?« se je obregnil »Slovenec« od 22. I. v gospodično Elo, ki je tožila v »Učiteljskem tovarišu«, da ni svobode tovarštva in se čuti na vasi osamljeno. »Slovenec« na svoj način tolmači svobodo in srečo vzgojitelja.

— I Izprememba na guštanjki šoli, razrešitev upraviteljskih dolžnosti tov. Gačnika in odhod tov. Gaberskega je za »Slovenski dom« nekaj zelo vselega. Tako vsaj izzveni notica v listu od 21. I. »Jutro« od 21. pa prinaša daljši članek o zaslugah Gačnika, ki ga imenuje odličnega šolnika in kulturnega delavca.

— I Gospodinska praksa, in sicer enoletna, se že uvaja v nekaterih državah za vsa dekleta, pa naj se posvete kateremukoli poklicu. (»Gospodinja« št. 1.)

— I Načrti pedagoške centrale. Ob priliki II. vseslovenskega pedagoškega kongresa v Ljubljani bo sodelovala s svojimi predavatelji. Priredila bo VI. pedagoški teden, ki bo letos posvečen problemom naše srednje šole, in III. počitniški učiteljski tečaj v Mariboru v avgustu. Začela pa bo izdajati tudi svojo »Pedagoško knjižnico«, ki bo izdajala letno 2 do 3 brošure na 32 straneh in »Roditeljski list« za starše. (Po »Jutro« od 21. I.)

— I Šestrazredna šola v Pristavi pri Pragerskem ima samo eno učno moč. Za tri razrede in tri paralele so imeli 3 učitelje. Dva sta bila prestavljena, tako da poučuje tedaj vse razrede mlada učiteljica. Na šestrazredni šoli v Smarju pa imajo na razpolago 17 učnih moči. (»Mariborer Zeitung« od 22. I.)

— I Zanimiv feljton »Življenje brezposelnih učiteljev« priobčuje »Jutro« od 22. I.

— I Naši izseljenci v Nemčiji, kjer jih je kakih 40.000, nimajo nobenega duhovnika jugoslovanske narodnosti in enega samega učitelja. Prosijo pa vsaj za dva duhovnika in še tri učitelje. (»Slovenec«, 24. I.)

— I V članku o brezposelnih mladih izobražencih piše »Slovenec« od 24. I. med drugim: Breznačrtno prosvetno politiko prejšnjih režimov, ki je nasilno hotela zadržati kulturno rast slovenskega naroda, se danes bridko mašuje tudi v naslovnem vprašanju. Treba bo energične preosnove, ki je sicer itak že v teku. Okoli 200 šol je pri nas brez polnoštevne učiteljstva. Koliko je še v državi takih šol, koliko brez vsakega učitelja, koliko bi jih bilo treba še ustanoviti. Razen tega je še mnogo za pokoj sposobnih učiteljev.

— I O brezposelnih učiteljskih abiturientih, ki jih je 750, o njih socialnem stanju, o analfabetizmu pri nas in prenatrpanih razredih priobčuje daljši članek »Mariborski večernik« od 22. I.

— I Pod naslovom »Strašna vest iz Nemčije« priobčuje Ponedeljski Slovenec od 22. I. notico, da bodo v februarju t. l. zaprli vse zasebne katoliške šole.

— I Vzgoja otrok po Slomškovih naukih se imenuje članek prof. Živortnika v 3. štev. »Kraljevstva božjega«.

— I Z nabiranjem neobjavljenih narodnih in cerkvenih pesmi je začel šol. upr. v pokoji Belan Schmidt, ki misli izdati posebno zbirko. Učiteljstvo naj bi šlo Schmidu kolikor mogoče na roko. (»Nova doba«, 22. I.)

— I V Matkah pri Sv. Pavlu pri Prebodu je bilo že pred 6 leti sklenjeno, da se otvori šola. Šola sicer ni zidana, pač pa je bil imenovan za to šolo učitelj. Mal napredek je le. (Po »Novi dobi« od 22. I.)

— I Šola v Mariji Reki je zaprta že od 1. septembra, ker je brez učiteljske moči.

— I Meščanska šola, 5. zv., prinaša prav zanimivo vsebino, med drugim članek o Komenskem, O naši mladinski književnosti, pripombe k novemu učnemu načrtu za meščanske šole in osnutek pravil Prosvetne zbornice.

— I Zmanenje časa. Policija je odkrila v predmestju Beograda roparsko četo, v kateri je bil tudi učenec IV. razr. gimnazije Lazar Zarič.

Učiteljski pravnik

— § Selitveni stroški ob premestitvi. Na razna vprašanja sporočamo, da morajo premeščeni v zakonitem roku predložiti potne in selitvene račune. Najbolje je, da zahtevajo pred selitvijo akontacijo in potem obračunajo. Kdor je že vložil račun, pa že dalje časa čaka, ima pravico uradno urgirati izplačilo. Kredite za premestitve je bilo treba osigurati vnaprej in je uradnik osebno od-

dite pametni in ravnajte se po učitelju Dupici. Pa ne vsem! Kajti ga tudi Dupica lahko kakšenkrat polomi. To naj vam dokaže naslednji nauk.

2. Ne mešaj se v tuje zadeve!

Zgodilo se je, da je učitelj Dupica sedel pri domači konferenci, ali kot se po novem pravi: pri »seji krajevnega učiteljskega sveta«. Verno je strmel v upravitelja, ali po novem: v »predsednika krajevnega učiteljskega sveta«. Strmel je vanj, verno poslušal in ves čas premišljeval, kako bi se prikupil upravitelju, ki je prva njegova nadrejena oblast. In mu je res bila dana kmalu prilika!

Konferenca se je vlekla in vlekla. Zunaj je bil že davno mrak. Učiteljstvu se je mudilo. Pa se je najprej začelo nemirno premikati na stolah, potem pa celo vstajati.

Upravitelj je na pol zamižal, zakašljaj, potem pa hrupno vstal ter zavpil:

»Vstanite!»

Učiteljstvo je odprlo usta in vstalo. »Sedite!« zavpije spet upravitelj. Učiteljstvo se spogleduje in nehoti uboga. In tako je šlo dalje: »Vstanite, sedite!« je poveljeval upravitelj in učiteljstvo je prestrašeno ubogalo.

»Znorel je!« se zgrozi Dupica in teče iz sobe. Teče k prvemu telefonu in kliče rešilno postajo. Potem se vrne v zbornico in v strahu čaka, kaj bo. Tam vlada tišina. Upravitelj strmi v akte in molči. Učiteljstvo ga s strahom opazuje.

No in ko pridejo reševalci, se izkaže, da se je učitelj Dupica zmotil. Upravitelj sploh ni norel, ampak je hotel vcepiti svojemu učiteljstvu le pravi smisel za disciplino! Učitelj Dupica je moral plačati stroške za rešilni voz

in še v zamero je padel pri svojem prvem nadrejenem oblastvu! In vse to zaradi tega, ker se je vmešal v tuje zadeve. Če kdo nori ali ne, ne gre presoja nam, ampak psihiatrom.

Tako je s temi zadevami, dragi brezposelni. Imejte jih že danes vedno pred očmi, da vam bo laže, ko stopite na službeno pot. Ko boste v zadregi, spomnite se Dupice in pomislite, od katere odločitve bi imel Dupica več koristi, od take ali take — pa boste uživali raj že na tem svetu.

In da Vam ne bo pretežko kasneje, vadite se že danes stopati po stopinjah učitelja Dupice. V to vajo naj Vas vpelje tretji in zadnji nauk:

3. Nosite aktualne znake.

Vsak čas se izraža v znakih. Znaki, ki so bili nekoč aktualni, niso več danes. Kakor se časi menjajo, tako se tudi znaki. Kdor zna nositi na gumbnici ali na jopici aktualni znak o pravem času, ta lahko z gotovostjo računa, da se mu izpolnijo vse želje.

Nihče ni tega tako dobro znal kot učitelj Dupica. Tudi on je bil nekoč brezposeln. A ne dolgo! Kajti je imel doma celo zbirko raznih znakov. In ko je prestopil prag delodajalca, si je pripel tistega, ki je bil za tisto dobo najaktualnejši. Nič ni govoril, le prsa je napel, da je znak bolj izstopil — pa je bilo!

Tako je, predragi brezposelni! Naj Vam bo Dupica vzor in učitelj za praktičnost življenja.

Kako? Kaj pravite? Značaj, prepričanost? Kaj ni dejal nekje neki grovovnik, da si značaj in prepričanost lahko obdržite zase... Glavno je, da klonite dokler ste še mladi. Kasneje bi vas bilo težko! —bič—